ЗАПАХ ДУМКИ

Що таке справжні негаразди Лерой Кліві зрозумів, коли спрямував свій поштоліт-243 крізь неколонізоване зоряне скупчення Сергон. Раніше йому доводилося мати справу лише зі звичайними проблемами міжзоряного поштового перевізника: старий корабель, поїдені іржею труби, невивірені астронавігаційні прилади. Але цього разу, знімаючи параметри курсу, він зауважив, що в кораблі стає надто спекотно.

Кліві приречено зітхнув, увімкнув систему охолодження і зв’язався з поштмейстером Бази. Розмова відбувалася на межі досяжності радіозв’язку, і голос поштмейстера ледь пробивався крізь океан статичних розрядів.

— Знову проблеми, Кліві? — запитав він лиховісним тоном людини, яка сама складає графіки й свято в них вірить.

— Як вам сказати, — іронічно відповів Кліві. — Якщо не рахувати труби, прилади та комунікації, то можна вважати, що все гаразд, за винятком ізоляції та охолодження.

— Справді, ганьба, — сказав поштмейстер, раптом сповнений співчуттям. — Уявляю, як тобі там.

Кліві перемкнув на максимум регулятор охолодження, витер піт, який заливав очі, й подумав: поштмейстерові лише здається, що він уявляє, як почуваються його підлеглі.

— Хіба ж я раз у раз не клопочуся в уряді про нові кораблі? — Поштмейстер невесело розсміявся. — Схоже, вони вважають, що доставляти пошту можна на будь-якому кориті.

На даний момент Кліві мало цікавили проблеми поштмейстера. Попри те, що система охолодження працювала на повну потужність, корабель і надалі нагрівався.

— Зачекайте хвилину, — сказав Кліві і попрямував у хвостову частину корабля, звідки пашіло жаром.

Там він виявив, що три його цистерни заповнені не пальним, а пухирчастим розпеченим до білого шлаком. З четвертим баком та сама метаморфоза відбувалася прямо на очах.

Якусь мить Кліві ошелешено дивився на цистерни, тоді обернувся й кинувся до радіо.

— Пального не залишилося, — повідомив він. — Схоже, відбулася каталітична реакція. Казав я вам, що нам потрібні нові цистерни. Я сідаю на першу ж кисневу планету, яка трапиться.

Він дістав Аварійний довідник і переглянув матеріали про скупчення Сергон. У цій зоряній групі не було колоній, а решту подробиць пропонувалося шукати на карті кисневих світів. Що там було, окрім кисню, ніхто не знав. Кліві сподівався це з’ясувати, якщо тільки його корабель до того часу не розсиплеться.

— Сідаю на З-М-22, — прокричав він через тріск розрядів.

— Подбай, як слід, про пошту, — прокричав у відповідь поштмейстер. — Я негайно надсилаю корабель.

Кліві відповів, що він зробить з поштою — із усіма двадцятьма фунтами пошти. Однак поштмейстер до того часу вже вимкнув прийом.

Кліві вдало приземлився на З-М-22: винятково вдало, беручи до уваги той факт, що до його розпечених приладів неможливо було

доторкнутися. Розм’яклі від перегріву труби скрутило вузлом, а поштова сумка на спині обмежувала рухи. Поштоліт-243 вплив у атмосферу, немов лебідь, але за п’ять метрів від поверхні двигуни відмовили, і він каменем упав на землю.

Кліві з останніх сил намагався не втратити свідомість, хоча йому здавалося, що всі кістки його тіла поламані. Борти корабля набули темно-червоного відтінку, коли він вивалився з аварійного люка, але поштова сумка, як і раніше, була міцно пристебнута до його спини.

Хитаючись, із заплющеними очима він встиг пробігти сотню метрів. Потім корабель вибухнув, і вибухова хвиля кинула Кліві обличчям донизу. Він підвівся, ступив ще два кроки й остаточно втратив свідомість.

Коли Кліві прийшов до тями, з’ясувалося, що він лежить на схилі невеликого пагорба, обличчям у високій траві. Він перебував у безтурботному стані шоку. Йому здавалося, що розум відокремився від тіла й вільно плаває в повітрі. Усі турботи, почуття, страхи залишилися в тілі: розум був вільний.

Він озирнувся й побачив біля себе тварину розміром з білку, але з темно-зеленим хутром.

Коли вона наблизилась, Кліві помітив, що в неї немає ані очей, ані вух.

Це його не здивувало — навпаки, видалося цілком доречним. Чому, власне, білка повинна мати очі та вуха? Для білок було б краще не бачити болю і мук цього світу, не чути розпачливих криків...

З’явився інший звір, що розмірами й формою тіла нагадував великого вовка, але також зеленого кольору. Паралельна еволюція? Вона не змінює загального стану речей, вирішив Кліві. У цього звіра теж не було ані очей, ані вух. Натомість були могутні ікла.

Кліві спостерігав за тваринами із млявим інтересом. Навіщо чистому розуму турбуватися про вовків та білок, нехай навіть сліпих? Він помітив, що білка завмерла не далі як за півтора метра від вовка. Вовк повільно наближався. За метр від білки він, очевидно, утратив слід. Похитавши головою, повільно обійшов білку по колу, а згодом знову рушив прямо, але на білку не натрапив.

"Сліпий полює на сліпого", — подумав Кліві, і це видалося йому глибокою вічною істиною. Потім він побачив, як білка дрібно затремтіла: вовк крутнувся на місці, стрибнув і за три ковтки її проковтнув.

"Які у вовків великі зуби", — зауважив Кліві. Раптом сліпий вовк рвучко обернувся в його бік.

"Тепер він збирається з’їсти мене", — вирішив він. Його розважало те, що він виявиться першою людиною, з’їденою на цій планеті.

Коли вовк ощирився біля самого його обличчя, Кліві знову втратив свідомість.

Коли він знову прийшов до тями, був уже вечір. Над землею простяглися довгі тіні, а сонце майже сховалося за обрій. Кліві сів і спробував поворушити руками й ногами. Усе було ціле.

Він підвівся на одне коліно, похитуючись від слабкості, але контролюючи усі органи чуття. Що трапилося? Він пам’ятав про катастрофу, але йому здавалося, що це було тисячу років тому. Його корабель згорів, він устиг відбігти від нього і втратив свідомість. Згодом він зустрівся з вовком і білкою.

Кліві невпевнено підвівся й озирнувся довкола. Напевно, остання частина йому наснилася. Якби тут був вовк, він би уже не жив.

Поглянувши під ноги, Кліві побачив зелений хвіст білки, а трохи далі — її голову.

Він гарячково намагався зібратися з думками. Отже, вовк таки був, до того ж голодний. Якщо Кліві хоче дочекатися прибуття рятувальників, треба точно з’ясувати, що сталося і чому.

У тварин не було ані очей, ані вух. Тоді як вони вистежували одне одного? За запахом? Якщо так, то чому вовкові було так важко знайти білку?

Позаду він почув низьке гарчання й озирнувся. Метрів за п’ятнадцять від нього стояла істота, схожа на жовто-буру пантеру, також без очей і вух.

"Клятий звіринець", — подумав Кліві й сховався у високу траву. Ця планета взялася за нього надто швидко. Йому потрібен час, щоб усе обміркувати! Як діють ці тварини? Можливо, замість зору вони користуються локаторами?

Пантера байдуже пішла геть.

Кліві зітхнув з полегшенням. Можливо, коли пантера його не бачить...

Щойно він подумки вимовив слово "пантера", тварина повернула голову в його бік.

"Що я зробив? — запитував себе Кліві, глибше ховаючись у траву. — Вона не може відчувати мій запах, бачити й чути. Я лише вирішив не стояти у неї на дорозі..."

Підвівши голову, пантера швидко бігла до нього.

Точно! Позбавлена очей і вух, ця тварина може виявити Кліві лише одним способом — з допомогою телепатії!

Щоб перевірити свою теорію, Кліві подумки вимовив слово "пантера", ототожнюючи його зі звіром, що наближався. Пантера грізно загарчала й стрибнула в його бік.

За якусь частку секунди Кліві майже все зрозумів. Вовк вистежував білку з допомогою телепатії. Білка завмерла — можливо, навіть, вимкнула свій мозок. Вовк збився зі сліду й не міг виявити здобич, поки білці вдавалося гальмувати діяльність мозку.

Якщо так, то чому вовк не напав на нього, коли Кліві втратив свідомість? Можливо, він перестав мислити, принаймні на тій частоті, яку сприймає вовк? Але не виключено, що справа набагато складніша.

Зараз головна проблема — це пантера.

Тварина знову загарчала. До неї лишалося якихось десять метрів, і відстань швидко скорочувалася.

"Єдине, що треба, — вирішив Кліві, — не думати про... думати про щось інше. У такий спосіб пан... можливо, втратить слід". Він почав згадувати всіх дівчат, яких коли-небудь знав, старанно перебираючи в пам’яті найменші подробиці.

Пантера зупинилася й, вагаючись, почала рити лапами землю.

Кліві продовжував думати про дівчат, кораблі, планети, знову про дівчат, кораблі, про все що завгодно, окрім пантер...

Пантера наблизилася ще на два метри.

Чорти б її забрали, як можна не думати про щось? Ти гарячково думаєш про каміння, скелі, людей, пейзажі та речі, а твій розум незмінно повертається до... але ти ігноруєш її і зосереджуєшся на своїй покійній бабці (свята жінка), старому пиякові-батькові, синцях на правій нозі. (Порахуй їх. Вісім. Порахуй ще раз. Знову вісім.) А тоді піднімаєш очі, недбало, бачачи, але не називаючи п... Чорт забирай, вона таки наближається.

Кліві зрозумів, що намагатися не думати про щось — це все одно, що зупиняти лавину голими руками. Людський мозок неможливо свідомо й прямо загальмувати. Для цього потрібні час і практика.

У нього залишилося близько п’яти метрів, щоб навчитися не думати про п...

Гаразд, можна думати про ігри в карти, вечірки, собак, котів, коней, мишей, овець (тьху на тебе!), синці, бойові кораблі, печери, барлоги, лігва (обережно!), п... провалля і пророків, кліриків, і ліриків, і трагіків, деталі й подробиці (лишилося два з половиною метри), обіди, їжу, вогонь, лисиць, хутро, свиней, ціпки, човни і п-п-п-п...

До пантери лишилося метра півтора, й вона приготувалася до стрибка. Кліві більше не міг гальмувати заборонені думки. Раптом у спалаху натхнення він подумав: "Самиця пантери!"

Пантера, усе ще в напруженні, вагаючись ткнулася в нього мордою.

Кліві зосередився на ідеї пантери-самиці. Він сам був цією пантерою-самицею, і чого, власне, треба цьому самцеві, що він так налякав її? Він подумав про своїх (тобто її!) дитинчат, тепле лігво та принади полювання на білок...

Самець повільно підійшов упритул і потерся об Кліві. Той старанно думав про те, яка гарна сьогодні погода і який чудовий хлопець цей самець — такий великий, сильний, з такими величезними зубами.

Самець замуркотів!

Кліві ліг, оповив себе уявним хвостом і вирішив, що треба поспати. Пантера стояла біля нього вагаючись. Здавалося, вона відчувала, що тут щось не так. Потім видала глибоке горлове гарчання, обернулася й майнула геть.

Сонце сіло, і всю землю вкрили темно-сині сутінки. Кліві зауважив, що він нервово тремтить й от-от вибухне істеричним сміхом. Якби пантера затрималася ще на хвилину...

Неймовірним зусиллям він опанував себе. Настав час серйозно подумати.

Схоже, тут кожна тварина має характерний запах думки. Білкам притаманний один запах, вовкам — інший, людині — ще інший. Питання в тому, чи його можна вистежити лише тоді, коли він думає про певну тварину. Чи його думки можна вловити, навіть коли він ні про що конкретно не думає?

Очевидно, пантера, відчула Кліві лише в ту мить, коли він подумав саме про неї. Але це можна пояснити тим, що запах його думок їй був незнайомий і, можливо, збив її з пантелику... цього разу.

Треба лише чекати й стежити. Пантера, напевно, не дурна. Просто такий фокус з нею зробили вперше.

Кожний жарт удається... один раз.

Кліві ліг на спину й подивився в небо. Він надто стомився, щоб рухатись, а вкрите синцями тіло нило. Що буде вночі? Чи полюють місцеві хижаки вночі? Чи тут на ніч укладають тимчасове перемир’я? Йому було байдуже.

До біса усіх білок, вовків, пантер, левів, тигрів та північних оленів!

Він заснув.

Уранці Кліві здивувався, що все ще живий. Поки що усе гаразд. Можливо, й цей день скінчиться благополучно. У бадьорому настрої він попрямував до свого корабля.

Від поштольота-243 лишилася купа покрученого металу серед випаленої галявини. Кліві знайшов металевий прут, зважив його в руці й заткнув за пояс трохи нижче поштової сумки. Не надто надійна зброя, але додає впевненості.

Корабель безнадійно зруйнований. Кліві пішов геть, шукаючи їжі. Навколо росло кілька кущів, вкритих плодами. Він обережно надкусив невідомий плід і дійшов висновку, що він терпкий, але їстівний. Кліві наївся ягід і запив їх водою зі струмка, що дзюрчав неподалік.

Досі він не бачив ніяких звірів. Хоча, можливо, вони як раз зараз оточують його кільцем.

Кліві постарався відігнати цю думку й почав шукати укриття. Найкраще було б десь зачаїтися, поки не прибудуть рятувальники. Він блукав пологими пагорбами, марно намагаючись знайти скелю, дерево чи печеру. Дружній ландшафт міг запропонувати хіба що кущі пару метрів заввишки.

До полудня він втомився і занепав духом, тривожно вдивляючись у небо. Чому досі нема рятувальників? За його розрахунками,

швидкохідний рятувальний корабель мав прибути за добу, максимум за дві. Якщо поштмейстер не помилився, називаючи планету.

У небі щось промайнуло. Він поглянув угору, і серце шалено закалатало. То було щось!

Над ним повільно, легко балансуючи гігантськими крилами, проплив птах. Один раз він пірнув, немов провалився в яму, але одразу знову злетів. Птах разюче нагадував стерв’ятника.

Кліві пішов далі. Іншим разом він зіткнувся віч-на-віч з чотирма сліпими вовками.

Принаймні одне питання можна було вважати вирішеним. Кліві можна вистежити за його характерним запахом думки. Очевидно, місцеві хижаки вирішили, що він не настільки чужий, щоб його не можна було з’їсти.

Вовки обережно підкрадалися. Кліві спробував трюк, що врятував його напередодні. Витягнувши з-за пояса металевий прут, він почав уявляти себе вовчицею, що шукає своїх вовченят. Чи не допоміг би хтось із вас, джентльмени, знайти їх? Вони щойно були тут. Один зелений, один плямистий, третій...

Мабуть, у цих вовків не буває плямистих вовченят. Один із них стрибнув на Кліві. Він на льоту вперіщив його прутом, і вовк, ощирившись, відступив.

Усі четверо, притиснувшись один до одного, відновили атаку.

У розпачі Кліві спробував уявити, що його не існує. Не допомогло. Вовки наближалися. Кліві згадав про пантеру. Він уявив себе пантерою, великою пантерою, яка залюбки поласує вовком.

Це їх спинило. Вони стривожено замахали хвостами, але не відступили.

Кліві загарчав, вдарив лапами об землю й подався вперед. Вовки позадкували, але один почав обходити його ззаду. Кліві відступив убік, намагаючись уникнути оточення. Схоже, що вовки не надто повірили йому. Можливо, Кліві не дуже переконливо зобразив пантеру. Вовки більше не відступали. Один став у нього за спиною, решта перед ним, їхні язики вивалилися з вологих відкритих пащ. Кліві люто загарчав і замахнувся імпровізованим кийком. Один вовк прожогом кинувся навтьоки, але той, що стояв ззаду, стрибнув на поштову сумку Кліві й збив його з ніг.

Борсаючись під вовками, він відчув новий приплив натхнення. Кліві уявив себе змією — дуже швидкою, зі смертоносним жалом і отруйними зубами, здатними миттю обірвати вовче життя.

Вовки одразу відскочили. Кліві засичав і вигнув свою позбавлену кісток шию.

Вовки люто ощирились, але не виявляли ніякого бажання нападати.

І ось тут Кліві припустився помилки. Розумом він усвідомлював, що треба триматися непохитно й виявляти якомога більше нахабства. Але тіло думало інакше. Всупереч бажанню, він повернувся і побіг геть.

Вовки кинулися навздогін, а поглянувши вгору, Кліві побачив, як, передчуваючи поживу, злітаються стерв’ятники. Він опанував себе і спробував знову уявити себе змією, але вовки не відставали.

Стерв’ятники, що кружляли у небі, підказали Кліві нову ідею. Як космонавт він добре знав, як виглядає планета згори, тому вирішив перетворитися на птаха. Він уявив, як кружляє у небі, легко балансуючи

серед повітряних струменів, і дивиться згори вниз на вкриту зеленим килимом землю.

Вовки завагалися. Вони закрутилися на місці, безпомічно підстрибуючи в повітря. Кліві й надалі ширяв над планетою, здіймаючись вище й вище і водночас повільно задкуючи.

Нарешті він вийшов з поля зору вовків. Настав вечір. Кліві був знесилений. Він прожив ще один день. Очевидно, що всі його фокуси спрацьовують лише раз.

Що він робитиме завтра, якщо рятувальне судно не прибуде?

Коли стемніло, Кліві довго не міг заснути, вдивляючись у небо. Але там були лише зірки, зрідка чулося гарчання вовка та пантери, які мріяли про сніданок.

...Ранок настав несподівано швидко. Кліві прокинувся втомлений, сон його не освіжив. Не встаючи, він чекав, поки щось станеться.

"Де рятувальники? Часу в них було більш ніж досить", — подумав Кліві. — То чому їх досі нема? Якщо вони й надалі баритимуться, пантера..."

Не треба було так думати. У відповідь праворуч від нього почулося звіряче гарчання.

Він підвівся й рушив подалі від звуку. Краще вже мати справу з вовками...

Про це теж не варто було думати, тому що тепер до гарчання пантери додалося виття зграї вовків.

У ту саму мить Кліві побачив їх усіх одночасно.

З одного боку він розрізняв силуети кількох вовків. З іншого — з підліска граціозно виступила буро-жовта пантера. Якусь мить Кліві сподівався, що, можливо, вони битимуться між собою. Якби вовки напали на пантеру, йому, ймовірно, вдалося б утекти...

Але звірів цікавив лише він. Навіщо їм битися між собою, зрозумів Кліві, коли поруч є він, випромінюючи на всі боки свої страх і безпорадність?

Пантера рушила до нього. Вовки трималися на відстані, очевидно, сподіваючись задовольнитися рештками її трапези. Кліві знову спробував ідею з птахом, але пантера, повагавшись якусь мить, рушила далі.

Кліві позадкував до вовків, шкодуючи, що нікуди залізти. От якби поруч була скеля або хоча б пристойне дерево...

Але довкола лише кущі! З винахідливістю, породженою розпачем, Кліві прикинувся двометровим кущем. Загалом він поняття не мав, про що думають кущі, але старався з усіх сил.

Він цвів. Один з його коренів трохи розхитався після недавньої бурі. Але все одно, враховуючи обставини, Кліві був цілком пристойним кущем.

Краєчком своїх гілок він побачив, що вовки зупинилися. Пантера обійшла довкола нього й, пронизливо пирхнувши, схилила голову набік.

"Ну що ж, — подумав Кліві, — кому спаде на думку відкусити гілку куща? Ти, може, вважала мене чимось іншим, але насправді я всього лише кущ. Хочеш набити собі повний рот листям? А може, хочеш зламати зуб об мої гілки? Де це чувано, щоб пантери їли кущі? А я— кущ. Запитай у моєї мами. Вона — теж кущ. Усі ми — кущі з давніх-давен, з мезозойської ери".

Пантера не виявляла жодних ознак агресивності. Але й не збиралася нікуди йти. Кліві розумів, що довго не протягне. Про що йому далі думати? Про радощі весни? Про гніздо малинівок у своєму волоссі?

Маленька пташка сіла йому на плече.

Як гарно. Вона теж вважає, що я кущ. Мабуть, планує звити гніздо в моїх гілках. Дуже мило. Решта кущів луснуть від заздрощів. Пташка легенько дзьобнула Кліві у шию.

"Легше, — подумав Кліві. — Не треба рубати гілку, на якій сидиш..."

Пташка дзьобнула ще раз, приміряючись. Потім міцно сперлася на перетинчасті лапки й почала довбати шию Кліві зі швидкістю пневматичного молотка.

"Клятий дятел", — подумки вилаявся Кліві, намагаючись не вийти з образу. Він відзначив, що пантера раптом заспокоїлася. Але коли пташка дзьобнула його шию п’ятнадцятий раз, Кліві не витримав, згріб пташку й жбурнув нею в пантеру.

Пантера клацнула зубами, але запізно. Ображена пташка облетіла довкола Кліві й подалася до інших, спокійніших кущів.

Він одразу ж знову перетворився на кущ, але гра була програна.

Пантера замахнулася на нього лапою. Він спробував бігти, перечепився об вовка і впав. Пантера загарчала біля його вуха, і тут Кліві зрозумів, що він — труп.

Пантера завагалася.

Кліві перетворився на труп аж до кінчиків гарячих пальців. Він лежав мертвий багато днів, тижнів. Його кров давно витекла. Плоть протухла. До нього не доторкнулася б жодна розсудлива тварина, якою б голодною вона не була.

Здавалося, пантера не заперечувала. Вона позадкувала. Вовки завили з голоду, але теж відступили.

Кліві збільшив давнину свого гниття ще на кілька днів і зосередився на тому, який він жахливо неїстівний і безнадійно неапетитний. У глибині душі він щиро не вірив, що може бути закускою для будь-кого.

Пантера відходила все далі, вовки також. Кліві був урятований! Якщо треба, він міг би лишатися трупом до кінця своїх днів.

Раптом він відчув справжній запах гнилої плоті. Озирнувшись довкола, він побачив велетенського птаха, який опустився біля нього.

На Землі його назвали б стерв’ятником.

Кліві ледь не розплакався. Невже йому ніщо не допоможе? Стерв’ятник неквапом рушив до нього. Кліві підхопився і дав йому стусана. Якщо вже бути з’їденим, то принаймні не стерв’ятником.

Пантера блискавично повернулася, її сліпа пухнаста морда виражала лють і розгубленість.

Кліві замахнувся металевим стержнем, шкодуючи, що поблизу немає дерева, на яке можна вилізти, рушниці, щоб відстрілюватися, або принаймні смолоскипа, щоб налякати...

Смолоскип! Кліві одразу зрозумів, що вихід знайдено. Він дихнув вогнем пантері в морду, і та, жалібно скимлячи, позадкувала. Кліві почав поширювати вогонь на всі боки, підпалюючи суху траву й кущі.

Пантера й вовки дременули геть.

Настала його черга! Як він міг забути, що всі тварини відчувають глибокий інстинктивний страх перед вогнем! їй-богу, Кліві стане найбільшою пожежею, яка коли-небудь вирувала в цих місцях! Війнув легенький вітерець і розніс його вогонь по горбкуватій землі. З кущів вистрибнули білки й чкурнули геть від нього. У повітря злетіли зграї птахів, а пантери, вовки та інші хижаки бігли поруч, забувши про їжу й бажаючи лише одного — врятуватися від вогню, від нього, Кліві!

Кліві ще не усвідомлював, що відтепер став справжнім телепатом. Із заплющеними очима він міг бачити й відчувати, що відбувається довкола нього.

Він перетворився на бурхливе полум’я, що випалює все на своєму шляху. Кліві міг відчувати страх у думках тих, хто втікав від нього.

Так і мало бути. Хіба завдяки своєму розуму й умінню пристосуватися людина не була завжди і скрізь царем природи? Те саме й тут. Кліві тріумфально перестрибнув через вузенький струмок у трьох милях від нього, підпалив групу кущів, розгорівся, викинув струмінь полум’я…

Тут він відчув на собі першу краплю води. Він ще горів, але одна крапля перетворилася на п’ять, потім на п’ятнадцять, потім на п’ятсот. Його прибило водою, а його пожива — трава й кущі — незабаром наскрізь промокли.

Він почав гаснути.

Це нечесно. За правилами він повинен був виграти. Він боровся з цією планетою за її правилами і переміг… лише для того, щоб сліпа стихія усе зруйнувала.

Тварини обережно поверталися.

Дощ лив як із відра. Кліві останній раз спалахнув і погас.

Він зітхнув і втратив свідомість...

— ...Гарна робота, чорт забирай. Ти беріг пошту до останнього, а це ознака гарного листоноші. Може, пощастить виклопотати для тебе медаль.

Кліві розплющив очі. Над ним, урочисто посміхаючись, стояв поштмейстер. Кліві лежав на ліжку й бачив над собою увігнуті металеві стіни зорельота.

Він перебував на рятувальному судні.

— Що трапилося? — прохрипів він.

— Ми нагодилися вчасно, — відповів поштмейстер. — Тобі якийсь час краще не рухатися. Ще трохи — і було б запізно.

Кліві відчув, як корабель відривається від землі, і зрозумів, що назавжди залишає планету З-М-22. Хитаючись, він підійшов до ілюмінатора й поглянув на зелену поверхню.

— Ти був за крок від загибелі, — сказав поштмейстер, підійшовши до Кліві й дивлячись униз. — Нам пощастило увімкнути дощувальну систему корабля лише в останній момент. Ти стояв у центрі найбільшої степової пожежі з усіх, які мені доводилося бачити.

Дивлячись униз на бездоганний зелений килим, поштмейстер, схоже, засумнівався.

Він ще раз поглянув у ілюмінатор, і на його обличчі з’явився вираз, який нагадав Кліві обмануту пантеру.

— Слухай... А як сталося, що на тобі немає опіків?

© ВСЕСВІТ. — 2001. — № 7-8 (Переклад ВИШНЕВОГО Вячеслава).

© ШЕКЛІ Роберт. Остання збірка. — К.: Зелений пес, 2006. — 464 с. (Іноземний легіон).

© ТКАЧУК Р., переклад з англійської, 2006.